

Artur Walczuk

Zarys działalności Polskich Kontyngentów Policyjnych

Przegląd Naukowo-Metodyczny. Edukacja dla Bezpieczeństwa nr 4, 106-117

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Artur WALCZUK

Samodzielny Pododdział Prewencji Policji w Bielsku-Białej

ZARYS DZIAŁALNOŚCI POLSKICH KONTYNGENTÓW POLICYJNYCH

Streszczenie

W powyższym artykule autor skrótkowo opisuje historię polskich kontyngentów policyjnych delegowanych do pełnienia służby w misjach międzynarodowych. Polska policja jest zaangażowana w tego rodzaju współpracę od 1992 r. Do dnia dzisiejszego polscy policjanci pełnili służbę w kilku różnych zakłach świata. Trzech z nich zginęło lub zmarło w trakcie pełnienia tej służby, a kilku innych było rannych od granatów i pocisków. W omawianym okresie czasu policjanci pracowali dla różnych organizacji międzynarodowych, takich jak: Organizacja Narodów Zjednoczonych, Unia Zachodnioeuropejska, Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie oraz Unia Europejska. Dzisiaj polska Policja cięgle kontynuuje służbę w kontyngentach Organizacji Narodów Zjednoczonych i Unii Europejskiej. Aktualnie polscy policjanci sę obecni w Afganistanie, Bośni i Hercegowinie, Gruzji, Kosowie i Liberii. W opinii powszechnej tylko Wojsko Polskie wysyła żołnierzy i obserwatorów do pełnienia służby w ramach misji międzynarodowych. Opinia ta nie jest prawdziwa. Autor w swoim artykule stara się zmienić ten pogląd oraz pokazać mało znaną stronę pracy polskiej Policji.

Summary:

In this article, the author describes the history of the Polish Police Force Contingents. Polish Police has been involved in international cooperation since 1992, when Poland sent its police officers to an international mission for the first time. Since then, Polish police officers have serviced in several different countries. Three of them died during their mission and some of them were injured by hand grenades and gunfire. They have worked for the United Nations, the Western European Union, the Organization for Security and Co-operation in Europe and the European Union. Also today the Polish Police Force are continuing their service for the United Nation and the European Union. Nowadays, Polish police officers are in Liberia, Afghanistan, Kosovo, Bosnia and Herzegovina and Georgia. In common opinion of Polish society only Polish Army sends troops and experts for missions. However, this is not the case. The author tries to change that view and shows this little-known side of Polish National Police's job.

Na stronie internetowej działającego w Polsce Stowarzyszenia Kombatantów Misji Pokojowych ONZ+znajdujemy się słowa Daga Hammarskjolda: s..Peacekeeping is not a job for soldiers, but only soldiers can do it...+ co, w wolnym tłumaczeniu, mo na przetłumaczyć : s..Prowadzenie misji pokojowych nie jest zajęciem dla żołnierzy, ale tylko żołnierze potrafią to czynić ...+¹ Prawdopodobnie w czasach, gdy padły te słowa rzeczywiście prowadzenie misji pokojowych opierało się tylko na żołnierzach. Niestety z biegiem lat zdanie to zdezaktualizowało się. Aktualnie woj-

¹ <http://skmponz.w.interia.pl/>

sko jest tylko cz ci składow misji pokojowych. Inn , równie wa n cz ci tych e misji s mi dzynarodowe siły policyjne. W działano ci tych sił od pewnego czasu swój udział mają Polacy.

Polska Policja uczestniczy w operacjach pokojowych Narodów Zjednoczonych od 27 marca 1992 roku. 30 polskich policjantów wzięło wówczas udział po raz pierwszy w misji UNPROFOR na terenach byłej Jugosławii.

Polscy policjanci dotychczas pełnili służbę pod auspicjami:

1) Organizacji Narodów Zjednoczonych:

UNPROFOR - teren byłej Jugosławii (1992-1995) - United Nations Protection Force . Siły Ochronne Organizacji Narodów Zjednoczonych.

Siły ochronne UNPROFOR powstały na mocy rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ S/RES/743 w celu zapobieżenia konfliktowi, jaki ogarnęło terytorium byłej Jugosławii w 1991 r. Utworzono trzy obszary chronione przez ONZ (ang. UNPA . United Nations Protections Area), a w niektórych rejonach wysłano obserwatorów. Ponadto UNPROFOR prowadzi działania o charakterze humanitarnym i wspiera działania Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców.

Podstawowymi zadaniami były:

- obserwacja oraz inspekcja miejscowego wymiaru sprawiedliwości i policji;
- szkolenia kadr organów ścigania;
- doradztwo w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego;
- prowadzenie specjalistycznych szkoleń na temat handlu narkotykami, handlu z ywym towarem+i innych form przestępczości zorganizowanej.

W marcu 1995 zakończył się mandat UNPROFOR-u na terenie Chorwacji, którego po naciskach rządu w Zagrzebiu nie odnowiono.

UNGCI - Irak (1995-1996) - United Nations Guard Contingent in Iraq . Policjiny Kontyngent Narodów Zjednoczonych w Iraku.

Misję ustanowiono z inicjatywy Biura Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do spraw Uchodźców. Formacja ta została utworzona specjalnie dla północnego Iraku na podstawie zapisów z 22 maja 1991 r. dodanych do tzw. Memorandum of Understanding (MOU) z 18 kwietnia 1991 r. podpisanego między rządem irackim (GOI), reprezentowanym przez ministra spraw zagranicznych, Tarika Aziza a specjalnym przedstawicielem Sekretarza Generalnego ONZ, księciem Sadruddinem Aga Khanem oraz rezolucji Narodów Zjednoczonych nr 706/1991 i 712/1991. Roczny budżet kontyngentu wynosił ok. 3 miliony USD i pochodził z całkowicie dobrowolnych wpłat państw członkowskich ONZ. Zadaniem Kontyngentu była ochrona ludności kurdyjskiej w Iraku. W sumie misja liczyła 498 policjantów. W latach 1991-1993 w UNGCI pełniło służbę 45 funkcjonariuszy polskiej policji (1991-1993, 45 osób, 1995-1996, 4 osoby).

W dniu 7 grudnia 1995 r. dwóch policjantów, jeden z Filipin a drugi z Polski, zginęło w incydencie bombowym w Shaklawie, (sektor . Arbil). Policjant z Polski, komisarz ze Słupska, służył w Iraku zaledwie miesiąc.²

Był to Andrzej Kaczor urodzony 30 czerwca 1959 r. w Słupsku. Wstąpił do milicji w czerwcu 1984 r. W 1987 r. ukończył Szkołę Policji w Szczytnie. Pracował w wydziale dochodzeniowo-śledczym a później w wydziale finansowym Komendy Wojewódzkiej. Przeniesiony został następnie do Inspektoratu przy kome-

² G. Mazurczak: *UNGCI - Kurdystan iracki 1991-2003*. <http://www.psz.pl/tekst-19281/Grzegorz-Mazurczak-UNGCI-Kurdytan-iracki-1991-2003>

dancie Wojewódzkim Policji w Słupsku. Wyróżniał się sprawnie i reprezentacyjnie barwy słupskiej policji w wielu dyscyplinach sportu. Od kwietnia 1993 do kwietnia 1994 r. oddelegowany został do misji pokojowej ONZ w Jugosławii. We wrześniu 1995 r. miał wyjechać ponownie do Jugosławii, jednak w ostatniej chwili zmieniono decyzję - skierowany został do misji pokojowej ONZ w Iraku. W dniu 7 grudnia 1995 r. przejechał samochodem terenowym w pobliżu stacji paliw, nastąpiła eksplozja podłoża jednej bomby. Policjant z Polski jak i jego kolega z Filipin zginęli na miejscu. Policjant z Nepalu został ciężko ranny. Pogrzeb wojskowy odbył się w Iraku. Przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Wałęsę został odznaczony Krzyżem Zasługi za dzielność. Trumny przetransportowano drogą powietrzną do Warszawy, a następnie do Słupska konwojem w asyście kilku radiowozów i jego dwóch kolegów z oddziału w Iraku. Marka Górnickiego i Andrzeja Stępnia. Na całej trasie przejazdu ostatnie pozdrowienia oddawali mu miejscowi koledzy - policjanci. Dwa dni później pochowany został honorami wojskowymi, na cmentarzu w Słupsku.³ W 2006 r. pośmiertnie został odznaczony przez ONZ Medalem im. Daga Hammarskjolda „W służbie pokoju”.

Medal Daga Hammarskjolda „W służbie pokoju” został ustanowiony przez Sekretarza Generalnego ONZ. Od 1 stycznia 2001 r., na wniosek Państwa uczestniczących, wiadomości o wydarzeniach oraz na podstawie informacji z archiwum Narodów Zjednoczonych, medal jest przyznawany pośmiertnie uczestnikom misji pokojowych ONZ, ochotnikom, policjantom i pracownikom cywilnym, którzy stracili życie podczas pełnienia misji. Medal wręczany jest najbliższej rodzinie.⁴

Nazwa medalu, który ustanowiono by uczcić pamięć tych, którzy zginęli dla pokoju, pochodzi od nazwiska szwedzkiego dyplomaty Daga Hjamara Agne Carla Hammarskjolda, który pełnił funkcję Sekretarza Generalnego Narodów Zjednoczonych od 10 kwietnia 1953 roku. We wrześniu 1957 r. został ponownie wybrany na okres pięciu lat. Dag Hammarskjöld zginął podczas pełnienia misji pokojowej w Kongo 18 września 1961 roku.⁵

UNTAES - Chorwacja (1996-1998) - United Nations Transitional Administration for Eastern Slavonia, Baranja and western Sirmium. Tymczasowa Administracja Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wschodniej Sławonii, Baranii i zachodniego Sirmium.

Początek misji miał miejsce w 1996 r. Urodził się powojennie UNTAES, aby porozumienie zawarte pomiędzy rządem Republiki Chorwacji a lokalnymi władzami chorwackich Serbów podpisane 12 listopada 1995 r. zakończyło konflikt zbrojny. Wzywałono Radę Bezpieczeństwa do ustanowienia tymczasowej administracji we Wschodniej Sławonii, Baranii i zachodniego Sirmium w celu zarządzania prowincją przez początkowy okres 12 miesięcy, możliwy do przedłużenia na następne 12 miesięcy na żądanie którejkolwiek ze stron. Rada Bezpieczeństwa ONZ ustanowiła UNTAES na mocy rezolucji S/RES/1037. Tymczasowa administracja miała pomóc zreintegrować region zgodnie z porządkiem konstytucyjnym Republiki Chorwacji. Misję zakończono w 1998 r. Straty misji - 11 osób.⁶

³ *Moje Miasto-bezpieczny słupski tygodnik*. 2004, Nr 7 (43)

⁴ Medal i zasady jego nadawania opisano w „Secretary-General’s bulletin: Regulations for the United Nations Dag Hammarskjöld Medal” nr ST/SGB/2000/15 z 1 grudnia 2000 r.

⁵ *Wspomnienie Daga Hammarskjolda* za E. Styczeńską-Jurewicz: *Strasnik pokoju Dag Hammarskjöld i jego <Droga>*. W: *Śjednota - pismo religijno-społeczne* 2008, Nr 5-6

⁶ http://www.unic.un.org.pl/misje_pokojowe/mzeu_untaes.php?mzbw=1

W siłach UNTAES pełnił tę rolę brygada policjantów polskiej jednostki GROM (wówczas podległej MSW). W tym czasie przeprowadzili oni operację „Little flower”. Była to akcja mająca na celu aresztowanie Slavko Dokmanovića odpowiedzialnego za zbrodnię w miejscowości Ovčara, a zwanego przez nikim z Vučevara (którego był burmistrzem). Polacy aresztowali go 27 czerwca 1997 roku. Decyzją 15 lipca 1998 r. sąd umorzył postępowanie przeciwko niemu, ponieważ oskarżony popełnił samobójstwo w dniu 29 czerwca 1998 r. Powiesił się w pilnie strzeżonej celi.⁷

UNIPTF - Bośnia i Hercegowina (1996-2002) - United Nations International Police Task Force. Międzynarodowe Siły Policyjne Narodów Zjednoczonych.

Policyjna misja obserwacyjna w Bośni i Hercegowinie nadzorująca wprowadzanie w życie porozumienia pokojowego z Dayton pod kątem przestrzegania praw człowieka. Do zadań tej misji należało:

- monitorowanie powrotu uchodźców;
- tworzenie sił policyjnych;
- zapewnienie prawidłowych wyborów;
- pomoc we wprowadzaniu porozumień pokojowych.

Specjaliści policyjni w Bośni i Hercegowinie CIVPOL występowali jako formacja nieuzbrojona. Jedna rotacja liczyła od około 26 do 50 polskich obserwatorów.

Podczas tej misji w dniu 17 września 1997 r., wykonując obowiązek służbowy na terenie Bośni i Hercegowiny, w katastrofie śmigłowca ONZ poniósł śmierć podkom. Andrzej Buler - specjalista KRP w Łarach, KWP w Zielonej Górze. Był on jednym z 11-stu ofiar katastrofy w miejscowości Jezioro Prokoszkie. Była to jego trzecia misja. M.in. w czasie wcześniejszych misji uczestniczył w negocjacjach między walczącymi stronami bośniackimi pod ogniem snajperów, ułatwiał wymianę jeńców wojennych, uchodźców i osób wysiedlonych, zorganizował także ewakuację 110 studentów zagranicznych z Sarajewa.⁸

⁷ H. Królikowski: *Operacja <Little Flower> na tle konfliktu w byłej Jugosławii*. Gdańsk 2002

⁸ Z Rozkazu Komendanta Głównego Policji nr 2926/98. http://www.policja.pl/portal/pol/38/880/Policjanci_polegli_w_trakcie_pelnienia_obowiazkow_sluzbowych.html

Rysunek nr 1. Miejsce katastrofy migówca ONZ, w której zgin ły m. in. Andrzej Buler

UNMOT - Tad ykistan (1998-2000) - United Nations Mission of Observers in Tajikistan . Misja Obserwatorów Organizacji Narodów Zjednoczonych w Tad ykistanie.

Na mocy rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ - S/RES/968 z dnia 16 grudnia 1994 r. została powołana misja UNMOT. Za cel operacji obrano udział w pracach Połycznej Komisji, składającej się z przedstawicieli rządu tad yckiego i tad yckiej opozycji. W ramach misji wykonywano następujące zadania:

- sprawowanie nadzoru nad wprowadzeniem Porozumienia Tymczasowego Zawieszenia Broni i Zakazania Innych Wrogich Działania na granicy tad ycko-afganijskiej i wewnątrz kraju na czas rozmów rozjemczych;
- prowadzenie dochodzeń w sprawie przypadków naruszenia zawieszenia broni;
- utrzymywanie bliskich kontaktów ze stronami konfliktu oraz z misją Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (obecnie OBWE) i z siłami WNP;
- niesienie pomocy humanitarnej.

Mandat misji UNMOT został następnie rozszerzony rezolucją 1138 (1997) w celu zwiekszenia możliwości wprowadzenia postanowień Generalnego Porozumienia o Ustanowieniu Pokoju i Zgody Narodowej w Tad ykistanie (z 27 czerwca 1997 r.). W misji udział brało 33 Polaków w tym policjanci. Ogólne straty misji to 7 osób.

UNMIK w Kosowie (1999-2008) - United Nations Mission in Kosovo . Misja Narodów Zjednoczonych w Kosowie.

Polski Kontyngent Policyjny Tymczasowej Misji Administracyjnej UNMIK w Kosowie, złożony z Jednostki Specjalnej Polskiej Policji (JSPP) oraz ekspertów

policyjnych, w składzie odpowiednio 115 oraz 8 funkcjonariuszy, pełni służyli na terenie misji od roku 1999. Pod koniec trwania misji JSPP stanowiła jedną z 4 tego typu jednostek i obok wojsk KFOR oraz Cywilnej Policji ONZ (CIVPOL lub UNPOL) była podstawowym elementem zapewniającym porządek i bezpieczeństwo dla mieszkańców zarządzanej przez ONZ prowincji. W myśli I Rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ Nr 1244 (1999), utworzono w Kosowie Tymczasowe Misje Administracyjne (UNMIK), do udziału w której zobowiązała się państwa członkowskie ONZ. Rząd Rzeczypospolitej Polskiej, mając na uwadze wspieranie przedmiotowej misji, na podstawie umowy międzynarodowej z ONZ (Memorandum of Understanding), zobowiązała się do skierowania w rejon mandatowy misji kontyngent policyjnych. Udział kontyngentu w opisanej strukturze regulowały przepisy zawarte w treści znowelizowanej Uchwały Nr 267/2004 Rady Ministrów z dnia 23 listopada 2004 r., odpowiednie polskie przepisy wykonawcze, a także regulacje ONZ dot. pełnienia służby przez policjantów w misji UNMIK.

Czas pełnienia służby (jedna rotacja) przez policjantów wchodzących w skład JSPP wynosił 6 miesięcy, dlatego zmiany składu tego personelu odbywały się dwa razy w roku zgodnie z zaakceptowanym planem rotacji przez Departament Operacji Pokojowych ONZ. Czas pełnienia służby przez 8 ekspertów policyjnych określony został przez władze UNMIK na 1 rok.

Baza JSPP zlokalizowana była w miejscowości Kosowska Mitrowica (baza pierwszej rotacji zlokalizowana była w Prizren). Do głównych zadań JSPP należały: konwojowanie i ochrona (VIP, świadków, więźniów, wartości materialnych, transportów osób itp.), ochrona i zabezpieczenie miejsc (obiektów sportowych, zakładów karnych i aresztów, enklaw mniejszości narodowych, dworców, imprez masowych itp.), zabezpieczenie i ochrona przejść granicznych, asysta w działaniach policji CIVPOL, a także wykonywanie innych zadań, zleconych przez Szefa Misji (zadania specjalne o charakterze AT).

W 2002 r. w czasie zamieszek w okolicy rzeki Ibar rozdzielającej Mitrowicę na część północną (serbską) i południową (albańską) zostali ranni około 15 polskich policjantów, w tym jeden obywatel. Zostali oni obrzuceni granatami i ogniem przez Serbów.

W 2008 r. w czasie działań pod sztandarami w Mitrowicy zostali ranni od 28 do 31 polskich policjantów. Zostali oni obrzuceni granatami i ogniem przez Serbów. W tych samych zamieszkach ranni zostali około 20 policjantów z Ukrainy (jeden zmarł) i 20 francuskich żołnierzy KFOR.

UNOMIG Ę Gruzja (2003-2009) - United Nations Observer Mission in Georgia - Misja Pokojowa Obserwatorów Organizacji Narodów Zjednoczonych.

Rada Bezpieczeństwa ONZ w swojej Rezolucji Nr 1494 z 30 lipca 2003 r. udzieliła poparcia projektowi Sekretarza Generalnego dotyczącemu utworzenia 20-osobowego komponentu policyjnego misji UNOMIG. Przedmiotowy komponent policji cywilnej wzmocnił siły misji w szczególności w tworzeniu sprzyjających i godnych warunków powrotu przesiedleńców i uchodźców.

Zgodnie z treścią Uchwały Nr 314/2003 Rady Ministrów z dnia 9 grudnia 2003 r. w sprawie utworzenia kontyngentu policyjnego wydzielonego do udziału w Misji Pokojowej Obserwatorów Organizacji Narodów Zjednoczonych w Gruzji (wraz z późniejszymi zmianami, tj. Uchwałą Nr 247/2005 z dnia 20 września 2005 r.), cel misji realizowany był poprzez monitorowanie, nadzorowanie i doradztwo udzielane służbom porządku publicznego działającym na terenie Gruzji oraz

tworzenie warunków powrotu dla uchodźców i przesiedlonych zgodnie z postanowieniami rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ.⁹

W skład kontyngentu wchodziło 2 ekspertów z Polski.

2) OBWE

Chorwacja (1998-2001)

OBWE, czyli Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (ang. Organization for Security and Co-operation in Europe, OSCE) jest organizacją międzynarodową, której członkami oprócz państw europejskich są Stany Zjednoczone oraz Kanada. W rozumieniu Karty Narodów Zjednoczonych uznawana jest za ugrupowanie regionalne. Celem OBWE jest umacnianie bezpieczeństwa i współpracy na obszarze działania w trzech wymiarach bezpieczeństwa: polityczno-moskiewskim, gospodarczo-ekologicznym i ludzkim. W ramach tzw. mechanizmu moskiewskiego OBWE może prowadzić misje eksperckie.¹⁰

W 1998 r. misja OBWE przejęła członkowskość misji UNTAES. W ramach misji OBWE w Chorwacji (OSCE Mission In Croatia) powstała OSCE Police Monitoring Group in the Danube Region, czyli Policyjna Grupa Monitorująca OBWE w regionie Danube. Grupa ta zajmowała się monitorowaniem i doradzaniem lokalnej policji w tej części Słowonii.¹¹

3) Unii Zachodnioeuropejskiej

MAPE - Albania (1997-2001) - Multinational Advisory Police Element . Wielonarodowy Doradczy Element Policyjny.

Podczas kryzysu w Albanii w 1997 r., Rada UZE zdecydowała o rozmieszczeniu Wielonarodowego Doradczego Elementu Policyjnego (MAPE), mającego uzupełnić działania Międzynarodowych Sił Ochronnych (MPF) utworzonych i rozmieszczonych przez kilka państw europejskich pod auspicjami Rady Bezpieczeństwa ONZ (rezolucja 1101). Misja MAPE, która była pierwszą operacją UZE kierowaną przez Radę przy wsparciu Sekretariatu i Komórki ds. Planowania, polegała na udzielaniu informacji i doradzaniu albańskiej policji w zakresie działań policyjnych i przywracaniu porządku oraz obowiadzków policji w trakcie wyborów. Rozmieszczanie MAPE rozpoczęło się w maju 1997 r. z udziałem państw członkowskich UZE, członków stowarzyszonych, obserwatorów i stowarzyszonych partnerów. Odpowiadając na prośbę rządu albańskiego, mandat MAPE został przedłużony.¹² Misja MAPE została zakończona 31 maja 2001 r.

W skład kontyngentu wchodziło 10 polskich policjantów.¹³

4) Unii Europejskiej

EUPOL PROXIMA w Macedonia (2003-2005) - (European Union Police Mission in the former Yugoslav Republic of Macedonia).

Poprzedniczką misji policyjnej na tych terenach była wojskowa operacja *Concordia*, która zakończyła się 15 grudnia 2003 r. Zastąpiła ją nie misja policyjna EUPOL (operacja *Proxima*), której celem było dostarczanie pomocy eksperckiej w usprawnianiu działania macedońskiej policji i służb granicznych. Mandat misji

⁹ http://www.mfa.gov.pl/Zaangazowanie_policji_w_operacje_pokojowe_9163.html

¹⁰ http://www.msz.gov.pl/Organizacja_Bezpieczenstwa_i_Wspolpracy_w_Europie,%28OBWE%29,29556.html

¹¹ <http://www.osce.org/croatia>

¹² NATO . *OCTAN Vademecum; Office of Information and Press NATO*. Brussels . Belgium Bureau 2001; str. 419

¹³ Ze strony internetowej Instytutu Zachodniego w Poznaniu

miały wygasnąć 15 grudnia 2004 r.,¹⁴ lecz zostały przedłużone. Misja Policyjna Unii Europejskiej w Byłej Jugosłowiańskiej Republice Macedonii nie była ani uzbrojona, ani wyposażona w środki i sprzęt specjalny. Kontyngent stanowiło 3 policjantów z Polski.

Operacja PROXIMA była drugą policyjną misją wykonywaną przez oddziały UE w ramach Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony. Została przeprowadzona zgodnie z ustaleniami porozumienia Berlin Plus z 2003 roku (porozumienie NATO i UE w wyniku, którego UE mogła korzystać z zasobów NATO do prowadzenia operacji pokojowych). Misja rozpoczęła się 15 grudnia 2003 r. na podstawie wspólnego działania uchwalonego przez Radę UE 29 września 2003 roku. Do głównych celów misji należało monitorowanie, nadzorowanie i doradzanie policji macedońskiej w zakresie zwalczania zorganizowanej przestępczości i promowanie europejskich standardów funkcjonowania policji. Misja ponadto chroniła granice Macedonii i starała się uczestniczyć w budowaniu dobrych relacji z jej sąsiadami. Przyczyniła się także do wsparcia i wdrażania reform polityczno-społecznych.¹⁵ Ostatecznie zakończyła się 14.12.2005 r.¹⁶

Kontyngent Policyjny Unii Europejskiej wspierał misję Unii Afrykańskiej w Sudanie. Sudan (Darfur) (2005. 2006).

Darfur jest zachodnią prowincją Sudanu. W rejonie tym od lat dochodzi do konfliktów między osiadłą ludnością tubylczą, a plemionami nomadów wywodzących się z ludności arabskiej. W 2003 r. doszło do eskalacji konfliktu.

Od początku 2004 r. Unia Afrykańska rozpoczęła rozmieszczanie w regionie Darfuru swoich oddziałów w ramach operacji AMIS (African Mission in Sudan). Mandat operacji, choć postawił przed siłami Unii Afrykańskiej m.in. zadanie ochrony ludności cywilnej oraz zapewnienia bezpiecznego powrotu uchodźcom (nie dając jednak jednocześnie prawa do rozbrajania ugrupowań atakujących cywilów), w praktyce okazał się zbyt słaby, by powstrzymać walki. Działania AMIS sprowadzały się do udzielania pomocy humanitarnej oraz monitorowania sytuacji. Ponadto na niską efektywność misji wpływał brak niezbędnych do wiadzenia w prowadzeniu operacji (była to pierwsza operacja na tak dużą skalę prowadzona przez UA), słabe wykształcenie i braki w wyposażeniu, a także ogromne niedostatki w zakresie finansowania misji, wywiadu, logistyki oraz umiejętności dowodzenia siłami wielonarodowymi. Mimo to AMIS pozostawał ograniczony pomimo znacznego wsparcia ze strony NATO (transport powietrzny, szkolenia itp.) oraz Unii Europejskiej (m.in. pomoc finansowa).¹⁷

Zgodnie z porozumieniem Wspólnego Działania 2005/557/WPZiB z dnia 18 lipca 2005 r. w sprawie działań silyb cywilnych Unii Europejskiej wspierających misję Unii Afrykańskiej w regionie Darfur w Sudanie (AMIS II)¹⁸ Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji wydał zarządzenie nr 41 w sprawie utworzenia kontyngentu policyjnego wydzielonego do udziału w działaniach Unii Europejskiej

¹⁴ J. Kulesa: *Operacje Unii Europejskiej w ramach europejskiej polityki bezpieczeństwa i obrony*. http://www.pism.pl/biuletyn_content/id/103

¹⁵ http://eup.wse.krakow.pl/?page_id=209

¹⁶ http://www.mfa.gov.pl/Operacje_zakonczone,29554.html

¹⁷ B. Górka-Winter: *Nowe działania ONZ i Unii Europejskiej w celu opanowania kryzysu w rejonie Darfuru*. W: *Biuletyn Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych* 2007, nr 37 (451)

¹⁸ Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 188 z dnia 20 lipca 2005 r., str. 46 i n.

wspierają cych misji Unii Afrykańskiej w Sudanie.¹⁹ W misji brają udział 1 policjant z Polski.

Współczesno

Obecnie są poza granicami kraju polscy policjanci pełni pod auspicjami:

1) Organizacji Narodów Zjednoczonych:

UNMIL w Liberii (od 2004 r.) - United Nations Mission in Liberia - Misja Pokojowa Obserwatorów ONZ w Republice Liberii.

Misja w Republice Liberii utworzona została na mocy Rezolucji nr 1509 z dnia 19 września 2003 r. Rady Bezpieczeństwa Organizacji Narodów Zjednoczonych. Uchwałą Rady Ministrów nr 8/2004 z dnia 20 stycznia 2004 r. utworzono kontyngent policyjny do udziału w Misji Pokojowej Obserwatorów Organizacji Narodów Zjednoczonych w Republice Liberii. W skład kontyngentu wchodzi 3 policjantów. Celem kontyngentu jest współudział w ustanawianiu sprawnie i skutecznie działających porządku publicznego w Republice Liberii. Cel kontyngentu jest realizowany poprzez doradztwo, asystę i szkolenie Liberyjskiej Policji Narodowej.

W dniu 6 stycznia 2005 r. w wyniku zarażenia chorobą tropikalną zmarła na terytorium Liberii podinsp. Bogdan Laskowski - dowódca polskiego kontyngentu misji ONZ (UNMIL). Laskowski zmarł kilka dni przed kołaniem misji na ciężką postać malarii. Po miernie awansowany do stopnia podinspektora.

2) Unii Europejskiej:

EUPM w Bośni i Hercegowina (od stycznia 2003 r.) - European Union Police Mission in Bosnia and Herzegovina.

Początkowo w skład kontyngentu wchodziło 12 ekspertów. Aktualnie polska Policja reprezentuje 3 oficerów.

1 stycznia 2003 r. Unia Europejska rozpoczęła realizację mandatu pierwszej w swojej historii misji policyjnej European Union Police Mission (EUPM) na terenie Bośni i Hercegowiny (BiH). Misja jest kontynuacją misji ONZ-u - United Nations Mission in Bosnia and Herzegovina (UNBiH) i International Police Task Force (IPTF), których mandaty wówczas wygasły. Głównym celem utworzenia misji EUPM jest restrukturyzacja i kooperacja rozdzielonych sąsiednich porządku publicznego na terenie BiH.

Polska zobowiązała się do wysłania policyjnych ekspertów podpisując Umowę między Rzeczypospolitą Polską a Unią Europejską w sprawie uczestnictwa Rzeczypospolitej Polskiej w Misji Policyjnej Unii Europejskiej w Bośni i Hercegowinie.²⁰

Zgodnie z Uchwałą nr 231/2002 Rady Ministrów, w sprawie utworzenia polskiego kontyngentu policyjnego wydzielonego do udziału w Misji Policyjnej UE w BiH, 12 polskich policjantów rozpoczęło służbę w dniu 6 stycznia 2003 r. na terenie Bośni i Hercegowiny. W 2006 r. po zmodyfikowaniu mandatu, Misja EUPM została przedłużona o następujące 4 lata. W związku ze zmniejszeniem stanu osobowego Misji, od maja 2006 r. w Bośni i Hercegowinie pełni służbę polski kontyngent policyjny liczący 7 policjantów. Od stycznia 2009 r. już tylko 3 polskich policjantów wykonuje zadania określone mandatem misji EUPM na terenie BiH.

¹⁹ Dziennik Urzędowy Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji 2005 Nr 14 poz. 53

²⁰ Monitor Polski nr 36, poz. 641

Cele misji EUMP:

- współudziaŃ w ustanawianiu stabilnej, profesjonalnej i wieloetnicznej policji w Bo ni i Hercegowinie;
- wsparcie techniczne i organizacyjne reformy strukturalnej policji . z godnie z pryncypiami Unii Europejskiej (Policja jako struktura podlegŃ jednemu prawodawstwu, finansowana z bud etu pa stwa, obszar dziaŃania jednostek terenowych wynikaj cy z uwarunkowa technicznych, topograficznych i administracyjnych);
- monitorowanie . poprzez inspekcje . sposobu i jako ci wykonywania ustawowych zada przez funkcjonariuszy lokalnej policji;
- wspieranie lokalnej policji w zwalczaniu przest pczo ci zorganizowanej.²¹

Jest to pierwsza operacja policyjna UE typu *peace implementation* (wdra anie pokoju) realizowana w ramach ESDP (Europejska Polityka Bezpiecze stwa i Obrony (European Security and Defence Policy)).²²

EUPOL Afghanistan Ę Misja Unii Europejskiej w Islamskiej Republice Afganistanu (od 2008 r.) - European Union Police Mission in Afghanistan.

Policyjna Misja Unii Europejskiej w Afganistanie (EUPOL AFGHANISTAN) zo stajŃ ustanowiona na mocy decyzji Rady UE Nr 2007/369/CFSP z 30 maja 2007 r. z zadaniem współudziaŃ w ustanowieniu odpowiednich i efektywnych warunków do utworzenia Policji Afganistanu wypeŃniaj cej swoje zadania zgodnie z mi dzynarodowymi standardami. Zadania misji w szczegłolno ci koncentruj si na monitorowaniu, doradztwie, mentoringu i szkoleniu afga skiej Policji.

UchwaŃ Rady Ministrów nr 220/2007 z dnia 30 pa dziernika 2007 r. utworzono Polski Kontyngent Misji Policyjnej Unii Europejskiej w Islamskiej Republice Afganistanu (EUPOL Afganistan).

Misja EUPOL AFGHANISTAN wypeŃniaj c swój mandat, ci le współpracuje z GPPO (German Police Project Office) i innymi mi dzynarodowymi akcjami podejmowanymi na rzecz rozwoju afga skiej Policji. Celem Misji jest poŃczenie indywidualnych dziaŃ poszczegłolnych pa stw pod patronatem UE na terytorium caŃego Afganistanu. Misja w Afganistanie zostajŃ wst pnie utworzona na okres 3 lat. Kilkunastoosobowy komponent policyjny (EUPOL) rozpocz Ńswoje dziaŃania ju w poŃwie 2008. Praca polega na doradztwie, monitorowaniu i szkoleniu funkcjonariuszy organów cigania oraz wymiaru sprawiedliwo ci w rejonie trwaj cego konfliktu zbrojnego, w warunkach zintensyfikowanej interwencji militarnej NATO. Powy sze dziaŃania zostajŃ podj te z uwagi na istniej ce warunki w tym kraju i bezradno miejscowych organów cigania i wymiaru sprawiedliwo ci.

Poprzez realizacje zada wynikaj cych z mandatu, a wi c funkcje monitorowania i doradzania lokalnej policji, a tak e pomoc w ich szkoleniu i wyposa aniu EUPOL wpŃywa na popraw sytuacji, zapewnienie wzrostu bezpiecze stwa i porz dku publicznego. Policjanci maj zapewni tak e powrót uchod ców i stabilizacj bezpiecze stwa na granicach. Ponadto EUPOL AFG inicjuje współprac pomi dzy policj i innymi organami cigania w multietnicznym spojŃcze stwie Afganistanu. Doradza kierownictwu cywilnemu i dowództwu wojskowemu misji ISAF.

²¹ <http://www.policja.pl/index.php?dzial=104&id=1952>

²² M. MusioŃ *Bezpo rednie zaangażowanie UE w utrzymanie pokoju w Europie*. <http://www.psz.pl/tekst-5011/Marek-Musiol-Bezposrednie-zaangazowanie-UE-w-utrzymanie-pokoju-w-Europie/Str-3>

W ramach operacji Enduring Freedom doradza w kwestiach dotyczących organizacji i wymiaru sprawiedliwości.²³

EUMM Georgia Ę Gruzja (od 2008 r.) - European Union Monitoring Mission in Georgia.

Misja Obserwacyjna Unii Europejskiej (EUMM GEORGIA) została powołana 15 września 2008 r. w następstwie krwawego konfliktu, który wybuchł w Gruzji 6 sierpnia 2008 r. Od decyzji politycznej dotyczącej powołania misji do rozmieszczenia personelu w rejonie działania, minęło kilkanaście dni. W ciągu tych dni należało wyznaczyć obserwatorów, przydzielić im sprzęt, przeprowadzić niezbędne badania medyczne, przemieścić do 26 września 2008 r. do rejonu działania oraz zorganizować pracę misji. Początkowo Polska skierowała do EUMM 26 obserwatorów, w tym 16 ochotników (głównie z Andarmerii Wojskowej) i 10 policjantów. Podstawowym zadaniem operacyjnym EUMM jest nadzór nad stosowaniem przez strony konfliktu sześciopunktowego planu pokojowego zawartego pomiędzy Unią Europejską i stronami konfliktu. Plan ten przewiduje:

- 1) Powstrzymanie się od użycia siły.
- 2) Całkowite zawieszenie działań zbrojnych.
- 3) Dostęp do pomocy humanitarnej.
- 4) Wycofanie wojsk gruzińskich do miejsc stałej dyslokacji.
- 5) Wycofanie rosyjskich sił zbrojnych na pozycje sprzed rozpoczęcia działań wojennych.
- 6) Podjęcie międzynarodowej debaty dotyczącej przyszłego statusu Południowej Osetii i Abchazji celem zapewnienia trwałego bezpieczeństwa.

Misja ma charakter całkowicie cywilny, co oznacza, że obserwatorzy nie są uzbrojeni. Ich jedyną bronią jest przejrzystość działania, wiarygodność i bezstronność. W terenie poruszają się samochodami opancerzonymi. Codzienna służba to patrolowanie ABL (Administration Border Line), monitorowanie sytuacji w obozach uchodźców oraz wioskach i osadach, nawiązywanie kontaktów z przedstawicielami społeczności lokalnych oraz rozpoznawanie zagrożeń. Do patrolowania ABL polscy obserwatorzy używają pojazdy opancerzone typu DZIK-2.

EULEX KOSOVO Ę Kosowo (od 2008 r.) - European Union Rule of Law Mission in Kosovo.

W skład kontyngentu wchodzi:

- Jednostka Specjalna Policji (115 policjantów);
- eksperci (około 8 policjantów).

Misja Unii Europejskiej w Kosowie. EULEX Kosowo, utworzono na podstawie dokumentu Rady Unii Europejskiej - "Wspólne Działanie Rady 2008/124/WPZiB z dnia 4 lutego 2008 r. w sprawie misji Unii Europejskiej w zakresie praworządności w Kosowie, EULEX KOSOVO".

Misja UE EULEX Kosowo przejęła odpowiedzialność za ten region Bałkan od Tymczasowej Misji Administracyjnej Organizacji Narodów Zjednoczonych UNMIK Kosowo po osiągnięciu gotowości operacyjnej w dniu 9 grudnia 2008 r. W misji uczestniczą przedstawiciele państw członkowskich Unii Europejskiej oraz państw trzecich (m.in. USA, Rosja, Kanada, Turcja).

Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej, mając na uwadze wspieranie przedmiotowej misji, Uchwałą nr 255/2008r z dnia 02 grudnia 2008 r. utworzyła

²³ http://www.policja.pl/portal/pol/104/15752/Misja_Unii_Europejskiej_w_Afganistanie.html

i skierowaÅą do sÅu by na terenie Kosowa . Polski Kontyngent Policynjny Misji Unii Europejskiej EULEX Kosowo.

Celem kontyngentu jest rozwijanie i wzmacnianie wieloetnicznych sÅu b policynjnych oraz wspomaganie lokalnych organów odpowiedzialnych za zapewnienie przestrzegania prawa, bezpiecze stwa i porz dku publicznego w Kosowie.

JSPP jest zakwaterowana w Pristinie we wÅoskiej bazie KFORu, gdzie wraz z kompani wÅoskich karabinierów stanowi jeden policynjny zwi zek taktyczny.

SÅu ba w JSPP trwa 6 miesi cy natomiast eksperci policynjni wykonuj swoje obowi zki na terenie Kosowa przez okres roku.²⁴

Zagadnienie sÅu by polskich policjantów w strukturach mi dzynarodowych wymaga dalszego zbadania i opisania. Jest to ciekawy i maÅo znany aspekt pracy policynjnej. W ród nielicznych publikacji popularno . naukowych dotycz cych tego zagadnienia znale mo na sporo bÅów merytorycznych. Ponadto w wiadomo ci powszechnej pokutuje przekonanie, e tylko Wojsko Polskie wystawia swoje kontyngenty do operacji mi dzynarodowych. Oczywi cie jest to opinia nie maj ca pokrycia w rzeczywisto ci.

²⁴ <http://www.policja.pl/index.php?dzial=104&id=1813>